



**Parlamentarny Zespół
ds. Rozwiązywania
Problemów Uzależnień**

Sprawozdanie

**VII Posiedzenie Parlamentarnego Zespołu ds. Rozwiązywania Problemów Uzależnień
06.07.2016 r.**

W posiedzeniu, którego przedmiotem była: „*Dostępność leczenia uzależnień w Polsce*” udział wzięli: marszałek senior **Kornel Morawiecki** (WiS), posłowie: **Barbara Chrobak** (Kukiz15), **Małgorzata Zwiercan** (WiS) oraz zaproszeni goście: **Mirosław Przybylski** – dyrektor Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji Ministerstwa Sprawiedliwości, sędzia, **Dariusz Poznański** – zastępca dyrektora Departamentu Zdrowia Publicznego Ministerstwa Zdrowia, **Roman Kaczor** – naczelnik wydziału – Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji Ministerstwa Sprawiedliwości, **Barbara Wilamowska** – główny specjalista, kurator specjalista, koordynator ds. Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii Ministerstwa Sprawiedliwości, **Renata Sajda** – główny specjalista, sędzia - Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji Ministerstwa Sprawiedliwości, **Małgorzata Misiewicz** – główny specjalista w Wydziale Profilaktyki Zdrowotnej Departamentu Zdrowia w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, **Izabela Kucharska** – zastępca głównego Inspektora Sanitarnego, **Tomasz Białas** – dyrektor Departamentu Nadzoru nad Środkami Zastępczymi Głównego Inspektoratu Sanitarnego, **Bogusława Bukowska** - zastępca dyrektora Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, **Katarzyna Żylińska** – główny specjalista ds. Lecznictwa Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, **Jadwiga Fudała** – kierownik Działu Lecznictwa Odwykowego i Programów Medycznych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, **Ewa Gawin** – dyrektor Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Opolu, **Iwona Labus – Wasilewska** – pełnomocnik dyrektora Zakładu Leczenia Uzależnień w Charcicach ds. Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnienia, **Iwona Mialik** – kierownik Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Lublinie, **Jacek Kasprzak** – dyrektor Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Czarnym Borze, **Paweł Kołakowski** – dyrektor Wojewódzkiego Ośrodka Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Łomży, **Sławomir Grab** – dyrektor Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Stalowej Woli, **Dariusz Zwierzchowski** – dyrektor Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Kielcach, **nadkom. Agnieszka Romańska** – radca Wydziału Prewencji

Biura Prewencji Komendy Głównej Policji, **podinsp.. Dorota Dąbrowska-Babor** – ekspert Wydziału Prewencji Biura Prewencji Komendy Głównej Policji, **Bogusław Habrat** – Instytut Psychiatrii i Neurologii, **Marek Grondas** – pełnomocnik Zarządu Głównego Stowarzyszenia MONAR ds. Leczenia, Terapii i Rehabilitacji, **Tomasz Kowalewicz** – członek Zarządu Fundacji Praesterno, **Grażyna Zimak** – Fundacja Na Rzecz Zapobiegania Narkomanii „MARATON”, **Piotr Szypiorowski** – asystent przewodniczącej Zespołu.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Dorota Zielińska-Bąk**.

Parlamentarny Zespół ds. Rozwiązywania Problemów Uzależnień, pod przewodnictwem posła **Małgorzaty Zwiercan (WiS)**, przewodniczącej Zespołu zrealizował następujący porządek posiedzenia:

1. Podstawy prawne funkcjonowania lecznictwa uzależnień. Sytuacja prawna podmiotów gospodarczych prowadzących terapię uzależnień, organizujących stacjonarne i całodobowe pobyty pacjentów, nie będących zarejestrowanymi podmiotami leczniczymi.
2. Dostęp do leczenia dla pacjentów uzależnionych.
3. Dostęp do leczenia dla członków rodzin osób uzależnionych.
4. Dyskusja

Zaproszeni goście przedstawili swoje opinie i stanowiska w przedmiocie posiedzenia:

Dariusz Poznański (Ministerstwo Zdrowia), **Mirosław Przybylski** (Ministerstwo Sprawiedliwości), **Małgorzata Misiewicz** (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji), **Jadwiga Fudała** (Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych), **nadkom. Agnieszka Romańska** (Komenda Główna Policji), **Jadwiga Fudała** (Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych), **Bogusława Bukowska** (Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii), **Paweł Kołakowski** (Wojewódzki Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień), **Jacek Kasprzak** (Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia).

W kolejnej części posiedzenia, do zaprezentowanych treści odnieśli się: **Sławomir Grab**, **Marek Grondas**, **Bogusław Habrat**, **Barbara Wilamowska**, **Dariusz Zwierzchowski**.

1. Podstawy prawne funkcjonowania lecznictwa uzależnień. Sytuacja prawna podmiotów gospodarczych prowadzących terapię uzależnień, organizujących stacjonarne i całodobowe pobyty pacjentów, nie będących zarejestrowanymi podmiotami leczniczymi.

Prace zespołu nad pierwszym punktem przedmiotu posiedzenia rozpoczęły się przedstawieniem stanowiska Ministerstwa Zdrowia, określającym zasady wykonywania działalności leczniczej, polegającej na udzielaniu świadczeń z zakresu terapii uzależnień od alkoholu i narkotyków. Wystąpienie miało na celu określenie, czy każdy podmiot gospodarczy, prowadzący terapię uzależnień, organizujący stacjonarne i całodobowe pobyty pacjentów, powinien dokonać wpisu w rejestrze podmiotów leczniczych prowadzonym przez Urząd Wojewódzki. Stanowisko Ministerstwa Zdrowia pozwoliło na usunięcie wątpliwości i wskazanie, że przedmiotowe podmioty gospodarcze, organizujące leczenie osób uzależnionych od alkoholu i substancji psychoaktywnych, prowadzą działalność leczniczą, która podlega wpisowi do stosownych rejestrów. Jedyna wątpliwość dotycząca jednoznacznej interpretacji przepisów ma związek z zapisami ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii, o możliwości prowadzenia rehabilitacji osób uzależnionych przez specjalistów terapii uzależnień, nieprowadzących działalności w formie podmiotu leczniczego.

Stanowisko wyrażone przez Ministerstwo Sprawiedliwości podzieliło opinię Ministerstwa Zdrowia wskazującą na niezgodność działalności przedmiotowych podmiotów z obowiązującym prawem. Wypowiedź przedstawiciela Ministerstwa Sprawiedliwości ujawniła jednak inną ocenę braku prawnej możliwości kontroli wskazanych podmiotów nieposiadających wpisu do rejestru podmiotów leczniczych przez organ rejestrowy oraz Ministra Zdrowia, wskazując na taką możliwość. W toku wypowiedzi, przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości uznał potrzebę nowelizacji przepisów umożliwiających w pełni skuteczne egzekwowanie przedmiotowych wykroczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych bez wymaganego wpisu do rejestru podmiotów leczniczych.

Wypowiedź przedstawiciela Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji była tożsama z przedstawionymi wcześniej stanowiskami. Wskazała na niezgodność działalności omawianych placówek z obowiązującymi przepisami. Szersze rozumienie przedmiotowego problemu umożliwiła Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Agencja wskazała na aspekt nierówności związanej z warunkami świadczenia usług, na który skarżą się osoby kierujące legalnie działającymi placówkami. Ponieśli oni szereg kosztów związanych

z dostosowaniem obiektów i wykonywanych w nich usług do określonych wymogów. Konkuruje jednak z placówkami, nie podlegającymi żadnym uregulowaniom, ograniczeniom, Brak wpisu do rejestru podmiotów wykonujących działalność leczniczą wyklucza możliwość ich kontroli przez organ rejestrowy. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjmuje również skargi od pacjentów, którzy zdecydowali się na terapię uzależnienia w placówkach działających nielegalnie, które dotyczą m.in. braku należytej opieki lekarskiej, niskiej jakości merytorycznej proponowanych oddziaływań terapeutycznych, a także nadużyć emocjonalnych. Pacjenci podmiotów leczniczych wpisanych do rejestru, dysponują wówczas wachlarzem pozasądowym możliwości dochodzenia swoich praw, a korzystający z nielegalnie działających placówek mogą jedynie skorzystać z drogi sądowej. Uczestnicy posiedzenia, w oparciu o swoje doświadczenia zawodowe, wskazali na dużą wagę przedstawionego problemu i ważność podejmowania działań służących zatrzymaniu i zminimalizowaniu zjawiska powstawania i działania podmiotów gospodarczych prowadzących leczenie i terapię uzależnień, organizujących stacjonarne i całodobowe pobyty pacjentów, nie będących zarejestrowanymi podmiotami leczniczymi. W toku posiedzenia Zespołu zauważono wpływ ograniczonego dostępu do świadczeń finansowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia z zakresu leczenia uzależnień, na powstawanie nowych, nielegalnych form świadczenia takich usług i korzystania z nich przez potrzebujących pomocy pacjentów.

Dostęp do leczenia dla pacjentów uzależnionych.

Zgodnie z wypowiedziami uczestników posiedzenia Zespołu, podstawowe ograniczenia w dostępności leczenia uzależnień mają związek z:

- długim okresem oczekiwania na podjęcie terapii uzależnienia – do przyczyn zaliczono przede wszystkim nieefektywne działanie procedury zobowiązania do leczenia oraz niskie wartości kontraktów na świadczenie usług leczniczych, zawieranych przez placówki z Narodowym Funduszem Zdrowia,
- brakiem anonimowości w korzystaniu ze świadczeń zdrowotnych w zakresie leczenia uzależnień – uzależnienie jest chorobą wstydliwą, a przekazywanie szczegółowych danych w systemie sprawozdawczym NFZ powoduje niechęć pacjentów do podejmowania w nich leczenia,

- brakiem podstawowej, ambulatoryjnej formy leczenia uzależnień w 9% powiatów – leczenie w poradni uzależnień jest procesem wymagającym kilku wizyt tygodniowo; brak dostępności podstawowej formy leczenia przynajmniej na terenie każdego powiatu w praktyce przekreśla możliwość podjęcia leczenia; jedną z propozycji minimalizujących negatywne skutki tej sytuacji może być popularyzacja leczenia środowiskowego,
- ograniczoną ofertą terapeutyczną placówek - zgodnie z informacją Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, połowa poradni, stanowiących podstawę systemu leczenia uzależnień, udziela świadczeń na podstawie kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia o wartości niższej niż 150 000zł rocznie. Taka kwota pozwala wyłącznie na ograniczony, podstawowy zakres udzielanych świadczeń,
- niedostosowaniem i nieprzygotowaniem systemu leczenia uzależnień do pracy z pacjentami niepełnosprawnymi fizycznie (np. niesłyszącymi), bądź psychicznie,
- dostępnością leczenia substytucyjnego dla osób uzależnionych od opioidów wyłącznie w dużych miastach – zgodnie z informacją Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii realizacja 24 programów leczenia substytucyjnego, ze względu na jego specyfikę, terytorialnie dostępna jest wyłącznie dla wąskiej grupy odbiorców,
- zmniejszającą się ilością placówek prowadzących detoksykację – przyczyny uparuje się w niskiej wycenie świadczeń udzielanych w ramach detoksykacji, a w następstwie niskiej opłacalności dla świadczeniodawców,
- powściągliwością Narodowego Funduszu Zdrowia w finansowaniu innowacyjnych programów terapeutycznych, nawet o potwierdzonej skuteczności,
- brakiem oferty dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych o specyficznych potrzebach: m.in. terapii stacjonarnej dla rodziców z małymi dziećmi, świadczeń dla osób z poważnymi zaburzeniami organicznymi, dla kobiet doznających przemocy fizycznej, dla osób z „podwójną diagnozą”,
- niską efektywnością działań podejmowanych przez gminne punkty konsultacyjne,
- uniemożliwieniem osobom uzależnionym od alkoholu leczenia w ośrodkach pracujących długoterminowo, metodą społeczności terapeutycznej,
- istnieniem limitów przyjęć, utrudnionym rozliczaniem „nadwykonań”, odmawianiem przyjęć pacjentów w sytuacji wyczerpania limitu przyjęć z kontraktu, wprowadzaniem kolejek oczekujących oraz innymi, wynikającymi, z niekorzystnej dla leczenia uzależnień,

specyfiki sposobu finansowania udzielanych świadczeń.

Eksperti, specjaliści i praktycy dziedziny terapii uzależnień zgodnie wskazywali, że czynnikiem, który w znacznym stopniu może zmniejszyć dostępność leczenia uzależnień jest są konsekwencje wprowadzenia opracowywanej na zlecenie Ministerstwa Zdrowia nowej wyceny i taryfikacji usług medycznych w dziedzinie leczenia uzależnień. Opublikowane projekty budziły zdecydowany niepokój wśród uczestników posiedzenia. W związku powyższym ten problem włączono do porządku kolejnego posiedzenia Parlamentarnego Zespołu ds. Rozwiązywania Problemów Uzależnień.

Dostęp do leczenia dla członków rodzin osób uzależnionych

W trakcie posiedzenia Zespołu wskazano na obecny stan prawny, dotyczący leczenia członków rodzin osób uzależnionych. Osoby szukające pomocy terapeutycznej, w konsekwencji problemów związanych z uzależnieniem bliskiej osoby mają ograniczony dostęp do leczenia, poprzez wymóg opłacanego ubezpieczenia zdrowotnego. Specyfika trudności rodziny, w której członkowie rodziny nie są ubezpieczeni wymaga dostępu do przedmiotowych świadczeń, w celu zatrzymania jej dalszych dysfunkcji. W trakcie posiedzenia uzyskano zobowiązanie Ministerstwa Zdrowia do weryfikacji wskazanego zapisu.

Z poważaniem

/-/ Małgorzata Zwiercan

Przewodnicząca Zespołu